

LIER KOMMUNE
Postboks 205
3401 LIER

Unntatt offentlighet -Offl. § 24 3. ledd

Vår ref.: 2024/9215-51

Deres ref.:

Dato: 24.10.2025

Lier kommune - Kleivdammen til Liertoppen - Ny hovedvannforsyning - Detaljregulering - Svar på anmodning om å trekke innsigelse

Vi viser til e-post av 29.09.2025 vedrørende ønske om svar på anmodning om å trekke innsigelse.

Kort om saken

Detaljreguleringen for den nye hovedvannledningen fra Kleivdammen til Liertoppen i Lier kommune er en omfattende plan som har som mål å forbedre vannforsyningen i kommunen og tilgrensende områder, inkludert deler av Asker kommune. Planforslaget er utarbeidet av Glitrevannverket IKS i samarbeid med Norconsult AS og omfatter en ny hovedvannledning med en trasélengde på omtrent åtte kilometer. Den nye ledningen skal erstatte den eksisterende, som både har utilstrekkelig kapasitet og er i dårlig teknisk tilstand. Prosjektet er avgjørende for å sikre en stabil og pålitelig vannforsyning til kommunens innbyggere, samtidig som det skal tilrettelegge for fremtidige behov.

Vi fremmet teknisk innsigelse til høring av planforslaget i vårt brev av 11.04.2025 med bakgrunn i følgende forhold:

- Vilkår om arkeologisk undersøkelse av utvalgte fredete kulturminnelokaliteter

Kommunen har senere hatt dialog med fylkeskommunen for å endre deler av planen slik at den ikke kommer i konflikt med kulturminneID 87792 og oversendt revidert plan for hvor vannrørene skal legges, samt reviderte reguleringsbestemmelser, med anmodning om å trekke innsigelsen.

Hensyn til automatisk fredete kulturminner

Revidert plankart og reguleringsbestemmelser

Etter nærmere dialog med kulturhistorisk museum (KHM (se vedlegg)) vedrørende flytting av vannrør [REDACTED] har vi besluttet at vi kan akseptere forandringen. Videre har vi gjennomgått revidert utkast til reguleringsbestemmelser og noterer med tilfredshet at rådføring har blitt fulgt. Vi må likevel be om en mindre endring i

PLAN plan og miljø

Postadresse: Postboks 3563, 3007 DRAMMEN
Besøksadresse: Hauges gate 89, 3019 Drammen
Telefon: 32 80 85 00

E-post: post@bfk.no
Internett: www.bfk.no
Org.nr.: 930580260

teksten, slik at den reflekterer rådføringen fra KHM, gjeldende hensynssone H730_2, bedre (se vedlegg).

Vi viser også til ny revidert fellesbestemmelse gjeldende vilkår for dispensasjon.

Planlegging og budsjett, videre saksgang

Ettersom en avklaring nå har hastet fra deres side, har vi avklart med KHM at de ikke vil rekke å utarbeide ny prosjektbeskrivelse og nytt utkast til budsjett som ekskluderer ID 87792 (tidligere #10, nå H730_2).

Som tidligere påpekt vil vi understreke at endelig vedtak om omfang og kostnader av de arkeologiske undersøkelsene først kan innhentes etter at reguleringsplanen er vedtatt. Riksantikvaren vil se nærmere på budsjett og arbeidsomfang før vedtak etter kulturminnelovens § 10 blir fattet.

Vi anser innsigelsen som løst under forutsetning av at kommunen vedtar områdereguleringsplanen med reviderte vilkår, som foreslått i vår dispensasjon (vedlagt), og plankart. Vi forutsetter å få tilsendt endelig vedtak.

Saksbehandler automatisk fredete kulturminner: Per Steffen Winterhaven

Vennlig hilsen

Hilde Hermundsgård Reine
Fylkesdirektør

Katrine Gamborg Thomassen
Rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg

- 1 Lier kommune - Kleivdammen til Liertoppen - Ny hovedvannforsyning - Offentlig ettersyn - Søknad om disp. etter kulturminneloven § 8, fjerde ledd - Tillatelse til inngrep i automatisk fredete kulturminner – Kullgroper, dyrkningsflate og grav
- 2 KHM Disp.uttalelse § 8,4_Kleivdammen_Gjellebekk_ny_tilråding
- 3 Skildringer fra Askeladden

Kopi til:

STATSFORVALTEREN I ØSTFOLD, BUSKERUD, OSLO OG AKERSHUS
RIKSANTIKVAREN
KULTURHISTORISK MUSEUM

LIER KOMMUNE
Postboks 205
3401 LIER

Unntatt offentlighet -Offl. § 24 3. ledd

Vår ref.: 2024/9215-51

Deres ref.:

Dato: 15.10.2025

Lier kommune - Kleivdammen til Liertoppen - Ny hovedvannforsyning - Offentlig ettersyn - Søknad om disp. etter kulturminneloven § 8, fjerde ledd - Tillatelse til inngrep i automatisk fredete kulturminner – Kullgroper, dyrkningsflate og grav - Teknisk innsigelse

Vi viser til deres brev av 12.02.2025 med forslag til ny hovedvannforsyning i Lier kommune. Videre viser vi til brev av 11.08.2025 og 29.09.2025 vedrørende anmodning om å trekke innsigelse. Vi viser også til brev fra datert 09.10.2025 fra kulturhistorisk Museum (UiO) med anbefaling om arkeologisk utgravning av de kulturminnene som fortsatt er i konflikt med planen.

Innenfor planområdet er det registrert til sammen 52 automatisk fredete kulturminner, 13 kokegroper, 8 nedgravninger, 8 bosetningsspor, 8 graver, 6 stolpehull, 3 dyrkingslag, 3 kulturlag, 2 gravhauger og 1 rydningsrøys. Disse automatisk fredete kulturminnene fordeler seg på 13 kulturminnelokaliteter. Disse kulturminnene er automatisk fredete i medhold av kulturminneloven, lov av 9.juni nr. 50 om kulturminner § 4 første ledd.

Fylkeskommunens innsigelse vil automatisk bortfalle dersom bestemmelsene og vilkårene som er vist til i dette brev vedtas innarbeidet i reguleringsplanens fellesbestemmelser.

Kulturminner med Askeladden ID som er i konflikt med områdeplanen:

Kokegroper	323551 (#KUL2)	323553 (#KUL3)	323558 (#KUL4)	325658 - 2, 9, 12, 13, 14, 15 (#KUL5)	
Kokegroper (II)	325635 (#KUL12)	87796 (#KUL7)	290468 (#KUL9)	325643-2 (#KUL11)	325633 (#KUL13)

Dyrkingslag	325690 (#KUL1)	325643 (#KUL11)	325751-1 (#KUL8)
-------------	----------------	-----------------	------------------

Grav	290467 (#KUL6)
------	----------------

Nedgravninger	325658 - 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11 (#KUL5)	325751-2 (#KUL8)
---------------	--	------------------

Rydningrøys	325658-3 (#KUL5)
-------------	------------------

*Bestemmelsesområder i parentes.

Lovhjemmel og myndighet

I medhold av kulturminnelovens § 8 fjerde ledd skal det, i sammenheng med behandling av reguleringsplanen, tas stilling til om det kan gis tillatelse til inngrep i automatisk fredete kulturminner som blir berørt ved av planen. Fylkeskommunen er rette myndighet til å fatte avgjørelse i slike saker, jf. forskrift om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven § 3 andre ledd.

Beskrivelse av kulturminner som er i konflikt med tiltaket

Det er gjennomført arkeologisk registrering i planområdet i 2022 og 2024. Vi viser til registreringsrapportene for utfyllende opplysninger om dette. Hvert kulturminne er også skildret i eget vedlegg.

Det har tidligere blitt stilt krav til en endring av bestemmelsesområdenes arealomfang, siden de kun eksisterte som «#» ved kulturminnets plassering i plankartene. Arealomfanget vil også måtte dekke sikringssonene til de ovenfornevnte automatisk fredete kulturminnene. Dette kravet har blitt tilfredsstilt i oversendte kart av 11.08.2025.

Kulturhistorisk Museum i Oslos merknader

Saken er diskutert i kollegiet og behandlet ved Arkeologisk seksjon. Kulturhistorisk museum anbefaler Buskerud fylkeskommune å gi dispensasjon fra lov om kulturminner av 9. juni 1978, § 8 fjerde ledd, for automatisk fredete kulturminner Id 325690, 323551, 323553, 323558, 87796-3, 325751, 290468, 325633 og 325635 uten vilkår.

Kulturhistorisk museum anbefaler Buskerud fylkeskommune å gi dispensasjon fra lov om kulturminner av 9. juni 1978, § 8 fjerde ledd, for automatisk fredete kulturminner for id 325658, id 325643 og id 290467 med vilkår om en arkeologisk undersøkelse.

Prosjektplan og budsjett for arkeologisk undersøkelse vil bli ettersendt.

Se vedlagt brev fra KHM for ytterligere informasjon og detaljer.

Fylkeskommunens merknader og vurdering av saken

Kulturminneforvaltningen skal verne om kulturminner som en ikke-fornybar ressurs, og arbeide for at kulturminneverdiene blir tatt hånd om på best mulig måte og nyttiggjort i et samfunn i endring.

Tillatelse til inngrep i automatisk fredete kulturminner kan bli gitt etter en vurdering av de kulturminnefaglige verdiene veid opp mot private hensyn, og hensyn til samfunnet.

Vi er blitt særlig oppmerksomme på en røys som er tolket som en mindre gravrøys på gården Sand (ID 290467 (#KUL6)). Denne har store likhetstrekk med barnegraver som blant annet er

påvist i Østfold i senere tid. Vi viser til registreringsrapporten vår fra 2024 for mer utfyllende opplysninger om dette.

Buskerud fylkeskommune prioriterer vern av kulturminne- og kulturmiljølandskap i større områder der utbyggingspress ikke er like stort. Hovedvannledning er kritisk infrastruktur og alternativer for trasé har blitt overveid. Etter en helhetsvurdering ser vi at det vil være vanskelig å få til et langsiktig vern på en meningsfylt måte.

Fylkeskommunens innsigelse vil automatisk bortfalle dersom følgende tekst vedtas innarbeidet i reguleringsplanens fellesbestemmelser:

Under fellesbestemmelsen punkt 4.4:

«Innenfor hensynssone H730_2 ved Hallingstad er det påvist automatisk fredet kulturminne (kulturminneID 87792) som er båndlagt iht. kulturminneloven § 4. Det tillates ikke fysiske inngrep innenfor lokalitetens avgrensning, foruten lokalitetens ytre sikringsone i eksisterende asfaltert veg. [REDACTED]

[REDACTED] Alle inngrep utenfor vegbanen i hensynssone H730_2 vil oppfattes som å være i konflikt med kulturminnet, det må derfor ikke forekomme inngrep vest for asfaltert veibane og innenfor sikringssonen i denne retning. Gravfelt ID 87792 sikres med gjerde i anleggsperioden i dialog med Buskerud fylkeskommune. Når dette fredete kulturminne skal sikres, må det være en fagperson med kulturminneekspertise tilstede. Buskerud fylkeskommune vurderer behov for arkeologisk overvåkning av gravearbeidene.»

Under fellesbestemmelsen punkt 5.1:

Før iverksetting av tiltak i medhold av planen skal det foretas arkeologisk utgravning av de berørte automatisk fredete kulturminner, et aktivitetsområde (ID 325658), en dyrkingsflate med kokegrop (ID 325643) og en enkeltliggende grav (ID 290467) som er markert som bestemmelsesområde nr. #KUL5, #KUL6 og #KUL11 i plankartet.

De berørte kulturminnelokalitetene med ID 325690, 323551, 323553, 323558, 325751, 87796-3, 290468, 325633 og 325635, som er markert med #KUL1-4, #KUL7-9 og #KUL12-13 i plankartet, kan fjernes uten ytterligere arkeologisk undersøkelse.

Det skal tas kontakt med Buskerud fylkeskommune i god tid før tiltaket skal gjennomføres slik at omfanget av den arkeologiske granskingen kan fastsettes.»

Det er en forutsetning at det skal foretas en arkeologisk utgravning av de nevnte berørte kulturminnene, før tiltak etter planen realiseres.

Utgifter til arkeologisk gransking

Undersøkelsen skal bekostes av tiltakshaver, dersom det ikke er grunnlag for hel eller delvis statlig dekning, jf. kulturminnelovens § 10.

Videre saksgang

Vedtak om omfang av den arkeologiske undersøkelsen, her under endelige kostnader og avgrensning av undersøkelsesområdet, kan først skje etter at reguleringsplanen er endelig vedtatt. Vi gjør oppmerksom på at en arkeologisk utgravning normalt bare lar seg gjennomføre i sommerhalvåret, og at tiltakshaver må ta hensyn til dette i planleggingen.

Tiltakshaver må varsle Buskerud fylkeskommune i god tid før tiltak etter reguleringsplanen er ønsket realisert. Riksantikvaren vil deretter fatte vedtak om omfanget av den arkeologiske granskingen. Dette vedtaket vil kunne klages på i medhold av forvaltningslovens §§ 28 og 29.

Vi viser til vedlagt brev fra Kulturhistorisk Museum i Oslo for detaljer rundt undersøkelsen. Prosjektbeskrivelse og budsjett vil bli ettersendt.

Med vennlig hilsen

Seksjonsleder, seksjon for kulturarv

Per Steffen Winterhaven
Rådgiver / arkeolog arkeologi

UNIVERSITETET I OSLO

Buskerud fylkeskommune
Avd. Kulturarv

Dato: 9. oktober 2025
Deres ref.:
Vår ref.: 2025/92003

Unntatt offentlighet – Offl. §13, jf. Fvl. §13.1. ledd

Uttalelse om dispensasjon fra lov om kulturminner av 9. juni 1978, § 8 fjerde ledd, for automatisk fredete kulturminner (Id 87792; gravminner).

Forslag til reguleringsplan for ny hovedvannledning fra Kleivdammen til Gjellebekk. Ny tilråding etter endret plankart.

Hallingstad 148/13 m.fl. Lier kommune, Buskerud

Vi viser til brev av 10. september 2025 fra Buskerud fylkeskommune, i tillegg til referat fra møte 12. juni 2025 mellom fylkeskommunen, Lier kommune og Glitrevannverket og møte mellom Kulturhistorisk museum og Buskerud fylkeskommune 7. oktober 2025. Vi viser også til Kulturhistorisk museums uttalelse av 7. april 2025. Med dette oversendes Kulturhistorisk museums uttalelse etter endringer i forslag til reguleringsplan. Etter avtale med Buskerud fylkeskommune vil forslag til revidert budsjett og prosjektplan bli ettersendt så raskt som mulig.

Bakgrunn og behov for revidert tilråding

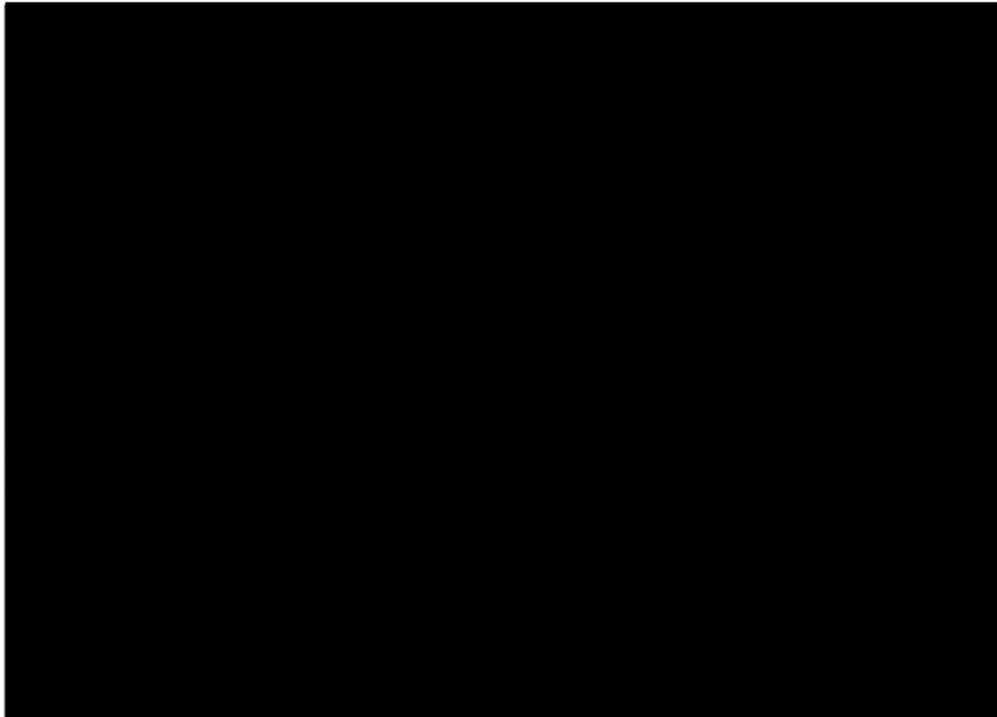
Hensikten med planforslaget er å legge til rette for etablering av ny hovedvannledning gjennom Lier kommune, fra Kleivdammen til Liertoppen. Ledningen skal erstatte dagens vannledning og sørge for bedre vannforsyning i kommunen, samt øke muligheten for å forsyne sørlige deler av Asker kommune. Kulturhistorisk museum har i brev av 7. april 2025 kommet med en faglig vurdering knyttet til søknad om dispensasjon for de berørte kulturminnene innenfor traséalternativet som da forelå. I etterkant av vår uttalelse har Glitrevannverket IKS forandret plasseringen av vannledning langs Hennumveien for å unngå konflikt med gravfelt id 87792. Resten av reguleringsforslaget er uendret. Kulturhistorisk museum viser til vår tidligere uttalelse når det gjelder vår vurdering av dispensasjon for de øvrige lokalitetene som berøres av planforslaget og vil i det videre kun omtale id 87792.

Foreliggende planforslag legger til rette for vern og bevaring av lokalitet id 87792 med hensynssone H730_2 og at [REDACTED]

[REDACTED] Planen legger også opp til etablering av fortau langs Hennumveien. Fortauet er imidlertid ikke markert på

plankartet, og det er ikke trukket frem som en relevant problemstilling som KHM skal vurdere i fylkeskommunens brev. Tiltaket i Hennemveien vil medføre inngrep i gravfeltets sikringssone i sørlig del, forbi de to gravhaugene id 87792-30 og 31 (Figur 1 og 2).

Figur 1. Planforslaget forbi gravfelt id 87792 og Hennemveien.

Fylkeskommunenes vurdering

Buskerud fylkeskommunes foreløpige vurdering er at de er positive til en endring av traséen under forutsetning av at tiltak innenfor sikringssonen kun [REDACTED] [REDACTED]. Alle inngrep utenfor vegbanen mot vest innenfor hensynssone H730_2 vil oppfattes å være i konflikt med kulturminner. Fylkeskommunen anbefaler også at en arkeolog er til stede når fredede kulturminner skal sikres i anleggsfasen.

Kulturhistorisk museums vurdering

Lokalitet id 87792 omfatter drøyt 2 mål. Lokaliteten inkluderer to synlige gravhauger (Id 87792/-30 og 31) som ligger tett inntil hverandre og er betydelig skadet av Hennemveien med tilhørende veigrøft (Figur 2). Videre omfatter lokaliteten 29 strukturer i dyrket mark, hvorav sju er tolket som gravminner, i tillegg til stolpehull og kokegroper. Det foreligger en radiologisk datering til 795-415 f.Kr. (yngre bronsealder/førromersk jernalder) samt et keramikkskår fra et av de overpløyde gravminnene. Ifølge kulturminnebasen Askeladden måler gravhaug id 87792-30 ca. 15 x 9 meter og har en høyde på ca. 1 meter, mens id 87792-31 er ca. 7 x 5 meter. Begge haugene har en del synlige stein og er trolig steinblandede rundhauger.

Figur 2. Gravhaug id 87792-30 sett mot sørvest. Foto: Buskerud fylkeskommune.

Kulturhistorisk museum har i tidligere uttalelse lagt frem de kulturhistoriske verdiene som er knyttet til gravminner, samt betydningen av å bevare synlige gravminner i landskapet. Vi vil også understreke at sikringssonen rundt et automatisk fredet kulturminne er en viktig del av vernet og skal bidra til å sikre en langsiktig bevaring. Grunnarbeid og terrenginngrep innenfor sikringssonen er som hovedregel ikke å anbefale, nettopp for å unngå skade på eller forstyrrelse av eventuelle arkeologiske spor i tilknytning til kulturminnet. [REDACTED]

[REDACTED] Området er dermed forstyrret og inneholder trolig ikke intakte arkeologiske strukturer. Videre legger vi vekt på at tiltaket, når det er ferdigstilt, ikke vil være synlig på markoverflaten eller endre dagens situasjon, og anses dermed ikke som utilbørlig skjemmende.

Med bakgrunn i disse premissene anser vi at gjennomføring av tiltaket er akseptabelt. Selv om arbeid i sikringssonen prinsipielt skal unngås, vurderes risikoen for å påføre skade på intakte arkeologiske kulturminner som lav, dersom inngrepet kun omfatter allerede asfaltert veibane slik utstrekningen er i dag.

Kulturhistorisk museum anbefaler at hele lokalitet id 87792 sikres med gjerde under anleggsarbeidet for å hindre skade på kulturminnene. Vi ber også fylkeskommunen vurdere behovet for arkeologisk overvåking av hele eller deler av gravearbeidet.

Anbefaling

Saken er diskutert i kollegiet og behandlet ved Arkeologisk seksjon.

UNIVERSITETET I OSLO

Kulturhistorisk museum anbefaler Buskerud fylkeskommune å gi dispensasjon fra lov om kulturminner av 9. juni 1978, § 8 fjerde ledd, for inngrep i sikringssonen til gravfelt id 87792 med følgende vilkår:

- [REDACTED]
- Det må ikke forekomme inngrep vest for asfaltert veibane og innenfor sikringssonen i denne retning.
- Gravfelt id 87792 sikres med gjerde i anleggsperioden i dialog med Buskerud fylkeskommune
- Buskerud fylkeskommunen vurderer behov for arkeologisk overvåkning av gravearbeidene

Etter avtale vil prosjektplan og budsjett for arkeologisk undersøkelse ettersendes så snart som mulig. Foreliggende planforslag legger opp til at lokalitet id 87792 reguleres til bevaring. Utgifter avsatt til undersøkelse av lokaliteten i tidligere oversendt budsjett og prosjektplan vil dermed bortfalle. Dette utgjør en betydelig del av budsjettet. Gjenstående utgifter vil være knyttet til undersøkelse av id 325658, id 325643 og id 290467.

Med hilsen

Lars Groseth
Avdelingsleder

Grethe Bjørkan Bukkemoen
Førsteamanuensis

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen underskrifter.

Kopi: Riksantikvaren

Saksbehandler:

Grethe Bjørkan Bukkemoen
g.b.bukkemoen@khm.uio.no
Tlf. 97173738

Skildringer hentet fra kulturminnedatabasen, Askeladden:

Skildring – ID 325690

Dyrkingslag

Dyrkingslag bevart i søkk eller fordypning, som ved dagens overflaten er jevnet ut på grunn av landbruk. To moderne grøfter, trolig med vanningsanlegg, på tvers av sjakta gjorde at hele laget ikke kunne undersøkes sammenhengende. Størst utbredelse har laget mot nord. Laget var synlig i to sjakter og ble avgrenset med funntomme sjakter rundt. Nederste lag i den østre profilen ble datert til vikingtid.

Dyrkingslaget ble undersøkt i tre profiler, profil 1 vest for grøftene, profil 2 mellom grøftene, og profil 3 øst for grøftene. Det er ikke mulig å korrespondere lagene mellom profilene. Men både i profil 1 og 3 var det lag med alderdommelig preg.

Profil 1 – vest for grøftene.

15 cm mørkt dyrkingslag med mye kull, leirig jord med innslag av sand. Under 25 cm matjord. Undergrunnen besto av leire

Profil 2 – mellom grøftene.

80 cm dyp. Øverst: 40 cm matjord over 15 cm leirig jord. Mulig fyllt på/ dosert. Deretter 25 cm matjord over et lag med Store stein i bunnen. Det var ikke mulig å nå steril grunn. Det var luft mellom steinene.

Profil 3 – øst for grøftene.

Østre kant av dyrkingslaget har form av en bratt fordypning, mulig nedgravning. Fra bunnen og opp er det 80 cm.

1. Over undergrunnen er smalt kullholdig lag, dette laget er datert til vikingtid (1165+-15BP)

2. 25 cm tykt grått, leirig lag som inneholdt noen få biter brent bein.

3. 5-10 cm tykt lag med kullspett.

4. 30-60 cm matjord.

En sjakt ble lagt 5 m mot sør for å avgrense lokaliteten. Her ble det også funnet rester av lag i en naturlig fordypning, trolig den samme som sett i sjakta mot nord. Disse lagene har ikke helt samme alderspreg. Over 15 cm jordblandet grus/leirelag var et 10-15 cm tykt organisk lag med kull i toppen. Over det organiske laget var 5 cm kullspettet grå jord under 20 cm matjord.

Skildring – ID 323551

Oval kokegrop. Brunt fyll med spredte kullspett. Enkelte stein opp til 15 cm i diameter..

Kokegropa måler n-s 170 cm. ø-v 100 cm. En større stein i S kant på 25 cm i diameter.

Kokegropa ligger i et område med fin siltundergrunn under 35 cm matjord.

Registrert i forbindelse med Vannledning Kleivadammen-Liertoppen 2024/9215.

Skildring – ID 323553

Beskrivelse

Uklart avgrenset nedgravning tolket som kokegrop. Gropa har oval form og har brunt fyll med spetter med kull. Noen skjorbrente stein i plan, men mest ubrente kulestein. Den måler n-s 170 cm. ø-v 130 og ligger i leirig siltgrunn under ca. 35 cm matjord.

Registrert i forbindelse med Vannledning Kleivadammen-Liertoppen 2024/9215.

Skildring – ID 323558

Sirkulær kokegrop 140-170 cm diameter. Kokegropa har mye stein, rullestein opp til 15 cm. mange bare lett skjørbrent. I plan er det brunt jordfyll med lite kull, mest i nordre kant. Kokegropa ligger i brunorange grusmasse så synes ikke så godt. Kokegropa ble snittet og den var godt bevart og hele 30 cm dypt. Fyllmassen nedover ble mer kullholdig i bunnen hvor den også var tettpakket i mer skjørbrent stein. Kokegropa er flatbunnet med bratt skrånende kanter. Det ble tatt en kullprøve av kokegropa som ble datert til overgangen romertid - folkevandringstid og et stykke inn i folkevandringstid 380-532 e.Kr

Registrert i forbindelse med Vannledning Kleivadammen-Liertoppen 2024/9215.

Skildring – ID 325658

På nordsiden av låve og våningshus på Egge 68/5,11, aktivitetsområde med flere kokegroper og nedgravninger. En funtom sjakt ble lagt nord for lokaliteten, men den er ikke avgrenset oppover gården mot sør. På bakgrunn av topografien er det sannsynlig at lokaliteten strekker seg lenger den veien. Det ble ikke funnet stolpehull.

Registrert i forbindelse med Vannledning Kleivadammen-Liertoppen 2024/9215.

Skildring – ID 290467

Grav med steiner rundt. Graven er 2,2 m i dm. På den østre siden, direkte utenfor graven er en stor stein, 50x40x13 cm. Den er mest sannsynlig del av graven, kanskje som bautastein. Det ble ikke ellers funnet stein, og spesielt ingen av stor størrelse under sjakting i området. Gravens ytterkant er steinsatt. Steinene er mellom 20-30 cm store. I NV-lig del av graven ble det rensset opp, og opprensningen viser en steinlegging med steiner på ca. 10-15 cm. I resten av graven er det lagt igjen et lag med leire. Det er veldig hard leire, og derfor ble det bestemt at rensing kunne skade eller føre til at gjenstander eller kull/bein som kunne ligge i leire ble fjernet. En kullprøve ble tatt på 5 cm dybde ved gravens ytterkant i nord. Prøven ble datert til førromersk jernalder.

Lokaliteten befinner seg på en til dels flat del av dyrket mark. Terrenget ellers heller mot sørvest, hvor det er dyrket mark. I Nordøst og øst avgrenses lokaliteten av skogen. Lokaliteten ligger på ca. 35 moh. Den ble funnet i sjakt 4 på ca. 40 cm dybde. Undergrunn består av leire. Graven befinner seg på en flate nedfor Sand gård, på sørvestsiden. Flaten har opprinnelig bestått av flere små høyder, men disse har blitt planert. Det er en bratt skråning opp til en høyereliggende flate i nord og bratt skråning til en lavtliggende flate i sør. Flaten hvor graven nå befinner seg ligger på toppen av en høyde som ikke har blitt planert, og derfor er graven intakt. Det ble ikke funnet noen andre spor etter kulturminner i området.

Gravens form og datering gjør at den har klare paralleller i barnegravfeltet på Borg i Fredrikstad.

Skildring – ID 87796

Ved sjakting på Hårberg ble det ved funnet en struktur med ukjent funksjon, et stolpehull og en kokegrop/ildsted. Området er et jordbrukslandskap med boligfelt inne i mellom. Terrenget fremstår som en nordsyd orientert dal med markante rygger i øst og vest. R87796 ligger i

vestsiden av den østlige høyderyggen hvor terrenget faller markant av mot vest. Utsikt mot vest og syd. Pløyelaget varierer mellom 0,25 ÷ 0,35 m. Undergrunnen varierer mellom rødbrun sand og lys leire.

Skildring – ID 325751

På jordet vest for Kimerud, der terrenget har begynt å helle mot vest, ble det funnet en nedgravning og et dyrkingslag.

Skildring – ID 290468

Kokegrop. Den ble funnet på gnr./bnr. 148/4-5. Lokaliteten befinner seg i dyrket mark mellom gamle Ringeriksveien til Kimerud og boligfelt. Den ble funnet midt i sjakt 39 på 30 cm dybde. Lokaliteten ligger på ca. 195 moh.

Kokegropen er rund og er 73 cm i diameter. Massen består av kull og humus med flere skjørbrante steiner. Den ble snittet og viste seg å være 20 cm dyp. Massen i profil er den samme som i plan. Den er sannsynligvis bunn av en kokegrop. Undergrunnen består av morenejord med mye stein. Kullprøve ble tatt fra profil og sendt til datering. Den dateres til 320 – 415 e.Kr (beta-654463: 1630 - 1535 cal BP), det vil si romertid.

Skildring – ID 325633

Sirkulær grop på 85 cm diameter. Den har brun fyllmasse med lite kull og noen få lett skjørbrante stein. Den ble snittet ved å grave vekk nordre halvdel med maskin. Den har lite kull også i snitt og er 15 cm dyp med buet bunn. Kokegropa har ligget på et lite utstikk i terrenget, som ikke lenger synes da jordbruksaktivitet har flatet ut landskapet.

Registrert i forbindelse med Vannledning Kleivadammen-Liertoppen 2024/9215.

Skildring – ID 325635

Liten kokegrop på 50x55 cm med sirkulær form og mye kull. Den er klar avgrensing med enkelte små skjørbrante stein. Kokegropa ble snittet og vestre halvdel ble fjernet. Den er 10 cm dyp med svakt buet bunn med rette kanter.

Registrert i forbindelse med Vannledning Kleivadammen-Liertoppen 2024/9215.

Skildring – ID 325643

Like sør for toppen av eggeryggen ble det funnet dyrkingslag og kokegrop. Terrenget vest og sør for lokaliteten er ikke bevart på grunn av masseuttak og massehåndtering. Terrenget i dag fremstår flatt, men sjakta viste at terrenget skrår noe mot sør. Dyrkingslaget har to faser, og kokegropa er gravd gjennom det nederste laget. Undergrunnen består av orange grus/sandmasser.

Fra: Per Steffen Winterhaven[perwin@bfk.no]
Sendt: 12.11.2025 13:56:38
Til: Dagny Marie Bakke[dagny.marie.bakke@lier.kommune.no]
Tittel: Sv: Detaljregulering for ny hovedvannledning i Lier - formulering av bestemmelse

Hei Dagny!

Vi har vurdert deres oversendte forslag til en mindre endring av fellesbestemmelsenes punkt 4.4.

Slik vi forstår det, endres ikke meningen og formålet i bestemmelsen om den ønskede formuleringen legges til.

Vi støtter derfor en forandring som lyder:

[Redacted text block]

Intensjonen om å ivareta kulturminnelokaliteten blir hensyntatt i samme grad om den nye formulering legges ved, og vi har derfor ingen innvendinger.

Med vennlig hilsen,

Per Steffen Winterhaven
Arkeolog/Rådgiver
Seksjon for kulturarv

Telefon: 474 56 683
web: www.bfk.no

Fra: Dagny Marie Bakke <dagny.marie.bakke@lier.kommune.no>
Sendt: tirsdag 11. november 2025 12:41
Til: Per Steffen Winterhaven <perwin@bfk.no>
Emne: Detaljregulering for ny hovedvannledning i Lier - formulering av bestemmelse

Hei!

Viser til brev datert 15.10.2025 vedrørende innsigelse.
Dere har foreslått følgende formulering i bestemmelsen punkt 4.4 som vi har et spørsmål til.

Fylkeskommunens innsigelse vil automatisk bortfalle dersom følgende tekst vedtas innarbeidet i reguleringsplanens fellesbestemmelser:

Under fellesbestemmelsen **punkt 4.4:**

«Innenfor hensynssone H730_2 ved Hallingstad er det påvist automatisk fredet kulturminne (kulturminneID 87792) som er båndlagt iht. kulturminneloven § 4. Det tillates ikke fysiske inngrep innenfor lokalitetens avgrensning, foruten lokalitetens ytre

sikringssone i eksisterende asfaltert veg. [redacted]

[redacted] Alle inngrep utenfor vegbanen i

hensynssone

H730_2 vil oppfattes som å være i konflikt med kulturminnet, det må derfor ikke forekomme inngrep vest for asfaltert veibanen og innenfor sikringssonen i denne retning.

Gravfelt ID 87792 sikres med gjerde i anleggsperioden i dialog med Buskerud fylkeskommune.

Når dette fredete kulturminne skal sikres, må det være en fagperson med kulturminneekspertise tilstede.

Buskerud fylkeskommune vurderer behov for arkeologisk overvåking av gravearbeidene.»

Dette er en litt annen formulering enn det vi ønsker oss i en av setningene:

[redacted] (for oss er denne formuleringen viktig for at de på byggesak skal forstå hva som er nødvendig å gjøre)

Det viktige her er at veien skyves mot øst slik at det blir plass både til vei og fortau – uten å komme i konflikt med kulturminnet.

Er det greit for dere med følgende endring, og det er greit å ha med graving av vei også:

[redacted]

Hvis dere synes dette er greit så kan dere kanskje bekrefte dette i emn mail?

Vi kan også ta en prat på telefon hvis noe er usikkert.

Med vennlig hilsen

Dagny Marie Bakke

Areal- og samfunnsplanlegger, Stedsutvikling og plan

Lier kommune

Kontor: 32 22 01 61 Mob. 481 24 071

E-post: dagny.marie.bakke@lier.kommune.no

Lier kommune

Besøk lier.kommune.no eller følg [oss på Facebook](#) og [Instagram](#)
Tenk miljø før du skriver ut!